

Villreinnemnda for Brattefjell-Vindeggen, Blefjell og Norefjell-Reinsjøfjell

Til:

Klima- og miljøverndepartementet
Naturforvaltningsavdelingen
Epost postmottak@kld.dep.no

Vår dato: 15.05.2023

Vår referanse: 2023/4264

Deres referanse:

Innspill til stortingsmelding om villrein

Villreinnemnda for Brattefjell-Vindeggen, Blefjell og Norefjell-Reinsjøfjell viser til kunngjøring på departementets nettsider og til gjennomført innspillsmøte om stortingsmelding om villrein 3. mai 2023 på Teams. Nemnda vil med dette komme med skriftlig innspill til stortingsmeldingen:

1. Det er viktig med god lokal forankring av villreinforvaltning i bestandsforvaltning, regionale planprosesser og tiltaksplaner for kvalitetsnorm. Villreinen er svært viktig identitetsfaktor for bygdene rundt villreinområdene, og lokalsamfunnene ønsker å ta stort ansvar for å bevare og forvalte villreinen på en bærekraftig måte. Samtidig er de aller fleste lokalsamfunn rundt villreinområdene distrikter med til dels store utfordringer når det gjelder å opprettholde bosetting og skape arbeidsplasser, og har ikke en bærekraftig utvikling. Det er nødvendig å finne balanserte løsninger som både ivaretar hensyn til villrein og hensyn til lokalsamfunnene.
2. I en situasjon der mange villreinområder er belastet med altfor mye virksomhet og ferdsel, er det nødvendig å prioritere brukergrupper på en gjennomtenkt og helhetlig måte. Det vil mange steder innebære at tilreisende turister uten spesiell tilknytning til villreinområdet må kanaliseres til andre områder som ikke er sårbare for villrein eller andre interesser. Vi mener også at moderne, utstyrs-krevende friluftslivsformer som kiting, randonee, terrengsykling, fat-biking, pack-rafting, fjellklatring o.l. må vike for tradisjonell og mer naturvennlig bruk når omfanget av bruk er for høyt i forhold til hva villreinen tolererer.
3. Enkelte mener at villreinforvaltningen er fragmentert og at det er for mange aktører som er for dårlig samordnet. Villreinnemnda oppfatter at arbeidet med regionale planer har gitt gode møteplasser for arealforvaltningen, både på politisk og administrativt nivå, selv om dette helt sikkert kan videreutvikles. Villreinen ser ikke administrative grenser, og vi må ha en sømløs forvaltning på tvers av fylkes- og kommunegrenser
4. Det har vært arbeidet med regionale planer for villreinområder i 30 år. Fylkesdelplan for Hardangervidda Aust ble godkjent i 1996, fylkesdelplan for Blefjell i 2002 og Regional plan for Norefjell-Reinsjøfjell ble godkjent av fylkestinget i Buskerud i 2020. Selv med så mange års erfaring med regionale planer for villreinfjellene, er det fortsatt ikke laget et godt nok system for å vurdere virkninger av planer og tiltak i forhold til villreinens interesser. Vi opplever at spesielt det kommunale nivået har svært stor variasjon når det gjelder kapasitet og kompetanse for å ivareta villrein i plan- og byggesaker. I de fleste saker blir ikke hensyn til villrein vurdert overhodet, hverken etter retningslinjer i regionale planer eller etter naturmangfoldlovens bestemmelser i §§ 8-12. Problemet er nok mer mangel på ressurser enn lokal vilje til å ivareta villrein. Med kommunen som lokal plan- og bygningsmyndighet og ønske om stor grad av lokal styring i slike saker, er det helt nødvendig at kommunene

Sekretariatsadresse: Villreinnemnda for Brattefjell-Vindeggen, Blefjell og Norefjell-Reinsjøfjell
Møsvannsveien 1149, 3660 Rjukan
kjohe@statsforvalteren.no / tlf. 32 26 66 24 – 90 91 98 60

Villreinnemnda for Brattefjell-Vindeggen, Blefjell og Norefjell-Reinsjøfjell

får styrket sitt apparat i plan- og byggesaker. Vi vil bare nevne at dette kan løses ved interkommunale løsninger som alternativ til at hver kommune skal ha egne fagfolk på villrein.

5. Villreinnemnda ser en utvikling med mange byggesaker i LNF-områder i villreinareal, og der det er ønske om driftsbygninger for tradisjonelt landbruk og andre utmarksnæringer. Økonomisk grunnlag forsvarer gjennom utleie av rypejakt til høye markedspriser. Samtidig er det ingen hindringer for at byggene brukes som fritidshusvære i resten av året, enten for utleie eller for privat bruk, og ofte basert på motorisert ferdsel til både inn- og uttransport av folk og utstyr. Dette er en betenkelig utvikling som må sees på nærmere. Slike byggeløyver gis gjerne i medhold av kommuneplanens arealdel, uten dispensasjon selv om virksomhet forsvarer med utleie.
6. Det må bevilges midler til kunnskapsbasert besøksforvaltning og sti- og løypeplaner. Det må gjennomføres gode planprosesser, som i neste omgang må følges opp med informasjons-strategier og tiltak for å legge til rette for ferdsel for å kanalisere besøkende bort fra sårbare villreinområder. Her er det ikke bare snakk om å kanalisere bort ny ferdsel, men også begrense ferdselen som er dokumentert å være for høy i flere viktige funksjonsområder og der villreinen har sluttet å bruke områdene. Det viser seg å være et krevende arbeid å restaurere villreinområder på grunn av for mye ferdsel, fordi relativt få grupper ser sin virksomhet som problematisk og ønsker å bidra frivillig. Her trengs det sterke overordna føringer om å ta tilstrekkelig hensyn til villrein, og gode verktøy som gjør at en kan begrense ferdsel i praksis. Det trengs virkemidler for å legge ned merka stier og stikka løyper, og mulighet til å begrense åpningstider og belegg på turisthytter til et bærekraftig nivå når det er behov for det av hensyn til villreinen. Et grep i denne sammenhengen vil være å utdype «allemannsplikten» som er nedfelt i friluftsløven, naturmangfoldloven og verneforskrifter for en rekke verneområder, og som er en forutsetning for at allemannsretten skal forsvarer over tid. Den enkelte friluftslivsutøver må bli klar over sitt ansvar for å ta nødvendige hensyn til bl.a. villrein og annet sårbart naturmangfold.
7. Det er ikke tilstrekkelig å hindre nedbygging av villreinområder og forebygge økt framtidig ferdsel. I mange tilfeller må villreinområder som i noen grad har gått ut av bruk, restaureres med tanke på å oppheve ikke-realiserte reguleringsplaner og kommuneplaner som er uheldig for villrein. I noen tilfeller kan det være behov for å sanere eller flytte bygninger med spesielt uheldig plassering. Mange anleggsveger for kraftutbygging har vilkår om at de skal være åpne for allmennheten når utbygging er over, noe som fører til at mange tar seg mye lenger inn i villreinfjellet enn det som ellers ville vært tilfellet. For mange anleggsveger bør en speilvende prinsippet slik at vegene i utgangspunktet stenges for allmenheten hele eller deler av året dersom det kan medføre skade på villrein.
8. Mye av problemet med ferdsel som fortrenger villrein kan trolig løses med ny tilrettelegging til alternative turmål i randområder, og med gode verktøy som kan fjerne og reversere tilrettelagte friluftstiltak i sårbare villreinområder. I noen tilfeller vil det likevel være behov for å kunne forby ferdsel i avgrensa områder til spesielle tider av året av hensyn til villrein, slik som i sårbare kalvings-områder. Lista kan gjerne ligge relativt høyt for når det er behov for å forby ferdsel, men når behovet faktisk er til stede må det være operative og funksjonelle juridiske verktøy for å gjennomføre tiltak. NOU 2023: 10 «Leve og oppleve» er ute til høring i disse dager. Her står det at regelverket for å regulere ferdsel er godt nok. Det gjelder kanskje for å ivareta hensyn til turister, men ikke for å ivareta hensyn til villrein.
9. Forvaltning av villrein og dens leveområder må være kunnskapsbasert. Vi trenger enda mer kunnskap om villreinens arealbruk over tid og for ulike kategorier av dyr. I denne sammenhengen gir data fra GPS-merka dyr særdeles viktig kunnskap. Vi trenger kunnskap om villreinens arealbruk i de ikke-nasjonale villreinområdene. Her vet vi så lite om arealbruk gjennom året at det ikke er mulig å ivareta hensyn til villrein i plan og byggesaker og i saker om regulering av ferdsel, med forventet krav til

Sekretariatsadresse: Villreinnemnda for Brattefjell-Vindeggen, Blefjell og Norefjell-Reinsjøfjell
Møsvannsveien 1149, 3660 Rjukan

kjohe@statsforvalteren.no / tlf. 32 26 66 24 – 90 91 98 60

Villreinnemnda for Brattefjell-Vindeggen, Blefjell og Norefjell-Reinsjøfjell

kunnskapsnivå. I de små og ikke-nasjonale villreinområdene er villreinen generelt mye presset fra utbygging i randområdene, og av friluftsliv som kan dekke nesten hele villreinområdet i løpet av en dagstur.

10. En god forvaltning av villreinen og dens leveområder forutsetter at det er grunneiere/rettighetshavere som er engasjert i og har kunnskap om de lokale villreinstammene. I enkelte villreinområder har ikke rettighetshavere mulighet til å innhente god nok kunnskap om villreinen. Det er flere eksempler på at villreinutvalg leier helikopter for å leite med lys og lykte etter villreflokker. Før kunne en samarbeide med flyklubber til en rimelig penge, men denne muligheten er nå borte. Det nye fly-regimet gjør at det ofte ikke er ressurser til å innhente de bestandsopplysninger som er nødvendig for en forsvarlig forvaltning. Det forventes også at grunneiere og villreinutvalg deltar i planprosesser, kvalitetsnorm og tiltaksplaner, og statlig villreinforvaltning er avhengig av samarbeid med grunneiere/rettighetshavere om en skal lykkes med å bedre situasjonen for villreinen. Villreinutvalgene må sikres midler for å kunne forvalte villreinen på en forsvarlig måte, og for å kunne delta i pågående prosesser.
11. Det vil kreves store ressurser for å følge opp og gjennomføre tiltaksplaner for å bedre situasjon for villrein i arbeidet med kvalitetsnormer. Dette vil kreve gode prosesser for gjennomføring med ressurser til prosjektledelse og gjennomføring av prioriterte tiltak som må være godt planlagte og kostnadseffektive. I denne sammenhengen må det vurderes grundig om hvem som skal dekke kostnader for å restaurere villreinområder. Hvilket ansvar har den enkelte bruker/aktør? Vi er redd for at om staten skal dekke alle kostnader med å ta hensyn til villrein, vil omfanget av tiltak bli svært begrenset. Det må gås opp nasjonale retningslinjer for hvordan kostnader med villrein-tiltak skal dekkes, før en starter arbeidet med gjennomføring av tiltaksplaner.
12. Villreinen må bli en sektorovergripende interesse som blir ivaretatt av alle sektorer. Retningslinjer i regionale planer skal i prinsippet ivareta alle statlige og fylkeskommunale sektorer, men noen må følge opp at villreinhensyn faktisk blir ivaretatt sammen med annet naturmangfold etter NML-lovens §§ 8-12.
13. Skrantesjuka (CWD) er en stor trussel for villrein, tamrein og andre hjortedyr i Norge og Skandinavia. Det er stor usikkerhet om vi har god nok kontroll på situasjonen. Det må settes av tilstrekkelig med ressurser til forvaltning og forskning på CWD for å hindre at denne katastrofale sykdommen får utvikle seg i Norge. Vi skulle gjerne hatt kunnskap om hvor sykdommen kommer fra, og det må arbeides mer for å få til enda bedre modeller for å forsøke å kartlegge spredning av smitte og beregne smitteutvikling.
14. Når villreinforvaltning flyttes fra Miljødirektoratet til Landbruksdirektoratet er det fare for at det kan oppstå et vakuum og mangel på kontinuitet i forvaltningen av villrein, tiltaksplaner, håndtering av CWD osv. Overføring av villrein må forberedes godt med overlapp mellom direktoratene slik at villreinen ikke blir skadelidende på grunn av overføringen.

Vi håper at våre innspill kan bidra til en bedre framtid for villreinen i våre fjellområder!

Med hilsen

Karen Johanne Gulsvik (s)
Leder

Kjetil Heitmann
Sekretær

Sekretariatsadresse: Villreinnemnda for Brattefjell-Vindeggen, Blefjell og Norefjell-Reinsjøfjell
Møsvannsveien 1149, 3660 Rjukan

kjohe@statsforvalteren.no / tlf. 32 26 66 24 – 90 91 98 60

Villreinnemnda for Brattefjell-Vindeggen, Blefjell og Norefjell-Reinsjøfjell

Sekretariatsadresse: Villreinnemnda for Brattefjell-Vindeggen, Blefjell og Norefjell-Reinsjøfjell
Møsvannsveien 1149, 3660 Rjukan
kjohe@statsforvalteren.no / tlf. 32 26 66 24 – 90 91 98 60